

Leerbrief

Training voorbehouden en risicovolle handelingen

Verkorte cyclus

6 Thema's en een oefencarrousel

Samengesteld door:
Maatschap Goed Zorgen Tiel
Bij- en nascholingen Zorg & Welzijnssector
2018

Maatschap Goed Zorgen Tiel
Als je zorgen moet... Doe het dan goed!

INLEIDING

Geachte collega in de zorg,

U komt binnenkort de verkorte scholingscyclus voorbehouden, risicovol en overig handelen bijwonen die georganiseerd zijn in ons scholingsaanbod voor 2017

Deze bijscholingen worden verzorgd door docenten van Maatschap Goed Zorgen Tiel.

Als Maatschap hebben wij het motto: **"Als je zorgen moet... doe het dan goed!"**

Vanuit jarenlange zorg- en onderwijservaring weten wij dat u als zorgverlener regelmatig in een grijs gebied werkzaam bent bij de uitvoering van voorbehouden en risicovolle handelingen. De wet zegt over het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen dat de zorgverlener bevoegd, deskundig en bekwaam moet zijn. De bevoegdheidsregel kennen we allemaal wel, maar wie bepaalt nu of u als zorgverlener bekwaam bent?

Elke zorgverlener heeft een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de keuzes die hij of zij maakt tijdens het uitvoeren van zijn of haar werkzaamheden. Elke scholing die door ons wordt verzorgd, bevat in meer of mindere mate ook de algemene thema's:

- Basiswetgeving;
- Hygiëne
- Praktische uitvoering van de voorbehouden of risicovolle handeling.

Tijdens deze scholingen willen wij u bewust maken van de consequenties van uw handelen. Bij dit alles staat de leervraag van u als deelnemer natuurlijk centraal.

Tijdens onze scholingen maken wij gebruik van de geprotocolleerde werkinstructies zoals u die ook gebruikt tijdens uw werk. Deze protocollen kunt u opzoeken op de intranetomgeving van uw organisatie, het open aanbod op internet of via onze website: www.goedzorgen.nl

Via deze leerbrief ontvangt u een aantal leervragen per scholingsonderwerp die u kunt gebruiken bij de voorbereiding op de scholing. Achtergrondinformatie over de verschillende onderwerpen kunt u o.a. terugvinden bij het protocollenbestand op de intranetomgeving van uw eigen organisatie, via internet van diverse andere instellingen of in allerlei vakliteratuur als: 'Nursing', 'Bijzijn', enz.

Wij kiezen ervoor onze scholingen zo veel mogelijk in kleine groepen uit te voeren. Wij zijn van mening dat u hierdoor zoveel mogelijk profijt heeft van de training en op een actieve wijze aan de scholing kunt deelnemen.

Heeft u onverhoopt toch klachten over onze werkwijze, de inhoud van de scholingen of de wijze waarop de trainer met u omgaat, meldt dat dan aan ons. Uw op- of aanmerkingen kunnen wij gebruiken om de kwaliteit van onze dienstverlening verder te verbeteren. Bent u tevreden over onze werkwijze en de inhoud van onze trainingen, vertel dat dan aan anderen ☺ .

**Maatschap Goed Zorgen Tiel wenst u
leerzame dagen toe!**

DOELSTELLING BIJSCHOLING

Het vergroten van actuele kennis rondom het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen en het oefenen van bij behorende vaardigheden.

DOELGROEP

De doelgroep bestaat uit zorgverleners die in de praktijk in aanraking komen met de genoemde scholingsonderwerpen en/of zorgverleners die op korte termijn in aanraking komen met de genoemde onderwerpen.

De praktijk leert dat dit medewerkers zijn van niveau 3-5 uit verschillende setting binnen de sector Zorg en Welzijn.

UITGANGSPUNTEN VOOR DE SCHOLING

Tijdens deze scholing maken wij gebruik van geprotocolleerde werkinstructies. Dit zijn de protocollen en richtlijnen van Vilans, daarvan afgeleid, maar ook van bepaalde instellingen.

VERKLARING

De deelnemer ontvangt na het actief bijwonen van de scholingen een certificaat als bewijs van deelname. Op de achterkant staat een overzicht van de besproken theorie en de geoefende vaardigheden vermeld.

ACCREDITATIE

Voor deze scholingsbijeenkomsten is accreditatie aangevraagd bij het kwaliteitstregister V&V. Voor de 3 lesdagen zijn totaal 18 punten op te voeren

Indien u accreditatiepunten bijgeschreven wenst te krijgen in uw register zorg er dan voor dat uw inschrijfnummer en/of uw BIG-registratienummer bij onze administratie bekend zijn op uiterlijk de laatste scholingsdag. Achteraf is het niet mogelijk om nog accreditatiepunten toe te kennen.

METHODIEK

- Bespreken van de leerstof aan de hand van de voorkennisvragen.
- Bespreken casuïstiek en praktijkervaringen.
- Demonstratie en/of toelichting op materialen/producten
- Demonstratie en/of oefenen van de vaardigheden
- Feedback van docent met betrekking tot de uitgevoerde vaardigheid.

Belangrijk:

In de verkorte scholingscyclus behandelen we de theoretische achtergronden selectief en in hoger tempo ten opzichte van de dagscholingen. Het is van groot belang dat iedere deelnemer zich voorbereid aan de hand van de leervragen.

Indien u:

- specifieke (leer-)vragen heeft
- extra aandacht voor bepaalde onderdelen wilt
- interessante of problematische casuïstiek wilt inbrengen

... maak dat dan uiterlijk 2 werkdagen voorafgaand aan de scholing bekend via een mailtje aan: info@goedzorgen.nl

LESTIJDEN en LESLOCATIE

De scholing **start om 9.00 uur**. U bent van harte welkom op de leslocatie vanaf 08.30 uur. Verwachte eindtijd ligt rond 16.00 uur.

De leslocatie van Maatschap Goed Zorgen treft u aan de Stations**straat** 15a, 4001 CC te Tiel. De leslocatie bevindt zich op loopafstand van het treinstation Tiel.

Uw auto kunt u op verschillende plaatsen parkeren, namelijk:

- achter de RABObank "het Taluud" (*parkeerkosten € 1,40 per uur of € 8,30 voor een dagkaart*)
- richting het centraal station is het tot op heden nog beperkt mogelijk gratis te parkeren, dus let goed.

- Het parkeren bij station Tiel is geheel gratis. Op de Stations**weg** in Tiel kunt u uw auto parkeren. Totaal zijn er 174 parkeerplaatsen beschikbaar. Kom op tijd de kans op een plek na 9 uur is voor dit station minder.
- parkeerplaats naast de ABN/AMRO bank (*parkeerkosten € 1,40 per uur € 8,30 dagkaart*)
- aan de achterzijde van ons pand. VOL=VOL **gratis parkeren** aan de achterzijde van ons pand in de grindtuin via de Boterkampsteeg.

OPBOUW VAN HET PROGRAMMA STANDAARD

Dag 1

Ochtend: Theoretische achtergronden rondom injecteren (subcutaan, intramusculair en zorg voor cliënt met diabetes mellitus)

Middag: Theoretische achtergronden rondom urologische vaardigheden (man/vrouw katheteriseren, katheteronderhoud en blaasspoelen)

Dag 2

Ochtend: Theoretische achtergronden rondom wondzorg/ACT (anamnese wondzorg/ACT)

Middag: Theoretische achtergronden rondom sondevoeding (inbrengen en verwijderen voedingssondes + toedienen sondevoeding + toedienen van medicatie)

Dag 3

Ochtend: Stomazorg

Middag: Medicatie verdieping.

Dag 4 Deze dag start om 9.30 uur

Vaardigheidscarousel (praktisch oefenen met minimaal alle handelingen die u hebt geleerd gedurende de 6 voorgaande dagdelen)

VOORBEREIDING

Voorafgaand aan de bijeenkomst heeft u protocollen een keer opgezocht en doorgenomen. Aan de hand van uw voorbereiding (het beantwoorden van de voorkennisvragen) formuleert u uw eigen leervragen. Neem de gevonden antwoorden en leervragen mee naar de scholing, of zet de specifieke leervragen op de mail.

In de voorbereiding kunt u met de volgende leervragen aan de slag. Kies de leervragen die bij de onderwerpen horen, welke in de eerstvolgende les gepland staan.

Wetgeving algemeen/basis

1. Beschrijf in het kort de wet BIG.
2. Hoe kom jij deze wet in de praktijk tegen?
3. De organisatie is gehouden aan de "kwaliteitswet zorginstellingen". Wat merk jij hiervan.
4. Benoem kritische factoren bij het gebruik van uitvoeringsverzoeken. (Haalbaarheid, verkeerd gebruik)

Urologische vaardigheden

5. Hoe ziet het urinewegstelsel bij een vrouw eruit?
6. En bij de man?
7. Welke verschillen zijn erg belangrijk rondom de katheterzorg?
8. Wat is de reden van de katheter van jouw huidige bewoners?
9. Wat zijn de gangbare adviezen met betrekking tot hygiënisch werken bij katheterzorg?
10. Wat zijn de voordelen van:
  - a. Intermitterend katheteriseren ten opzichte van een verblijfskatheter?
  - b. Een suprapubische katheter ten opzichte van een transurethrale katheter?
11. Wat zijn de risico's van:
  - a. Intermitterend katheteriseren ten opzichte van een verblijfskatheter?
  - b. Een suprapubische katheter ten opzichte van een transurethrale katheter?
12. Op welke manier wordt glijmiddel gebruikt bij katheteriseren?
13. Instillagel® wordt vaak gebruikt als glijmiddel. Hoe lang moet het inwerken en hoe lang werkt het door?
14. Wat is er te vertellen over de vulling van een ballon bij een verblijfskatheter?
15. Hoe kan een verblijfskatheter het beste gefixeerd worden en waarom?
16. Wat zijn uw aandachtspunten bij de verzorging van een zorgvrager met een verblijfskatheter?

Blaasspoelen via verblijfskatheter

17. Hoe spoel je een blaas, wat zijn de bijzondere aandachtspunten?
18. Waarmee kan een blaas worden gespoeld en waarom wordt gekozen voor een bepaald product?
19. Wat zijn oorzaken van blaaskrampen bij het blaasspoelen en welke individuele factoren spelen daarbij een rol?
20. Hoelang laat u een blaasspoelvloeistof in de blaas zitten voordat u het weer af laat vloeien?

Injecteren (subcutaan, intramusculair en insuline met de insulinepen)

21. Wat bepaald welk materiaal (spuiten en naalden) wordt gebruikt bij injecties?
22. Wie en/of wat bepaald de dikte en de lengte van de naald bij een intramusculaire injectie
23. Hoe betrouwbaar is de kleurcodering van injectienaalden?
24. Welke kant en klaar spuiten bent u al tegen gekomen in de dagelijkse praktijk?
25. Welke parate kennis over het medicijn moet u hebben als u een injectie geeft?
26. Wat is het verschil tussen het wisselen van een spuitplaats en rotatie?
27. Wat is een depot injectie?
28. Welke soorten insuline kent u/gebruikt u in de praktijk?
29. Wat moet u doen als u te veel insuline hebt gespoten?
30. Wat is de maximale dosis insuline die u in één injectie mag toedienen?
31. Wat is bepalend bij de keuze van de injectieplaats bij insuline
32. Waar let je op bij het controleren van de spuitplaats bij insuline?
33. Insulines worden vaak ingedeeld in groepen gelet op de werking. Noem de 3 groepen en van elk een voorbeeld.

Sondevoeding

34. Wat is volwaardige voeding?
35. Wat zijn risicogroepen in zorg waarbij aandacht voor voeding belangrijk is?
36. Welke taken kunt u hebben ten aanzien van zorg voor voeding?
37. Wat zijn specifieke voedingsproducten die veel gebruikt worden en wanneer?
38. Wat zijn redenen om over te gaan op sondevoeding?
39. Hoe en wanneer kan sondevoeding worden toegediend?
40. Wat zijn voordelen van een gastrostomiesonde (PEG-sonde) ten opzichte van een neusmaagsonde?
41. Wat zijn de observatiepunten bij een cliënt met sondevoeding?
42. Wat zijn betrouwbare methoden om de locatie van een neusmaagsonde te controleren?

Wondzorg

43. Waar staat de afkorting WCS voor en waar werkt deze organisatie aan?
44. Wat zegt de WCS over rode, gele en zwarte wonden?
45. Waar staan de letters TIME voor in het TIME-model dat gebruikt wordt bij het leveren van wondzorg?
46. Welke wondzorgmaterialen komt u tegen in uw dagelijkse praktijk?
47. Bent u bekend met wondzorg protocollen. Zo ja, wilt u die dan meenemen naar de bijeenkomst

Ulcus Cruris/ Zwachtelen been (korte en lange rek)

48. Noem oorzaken waardoor een ulcus cruris kan ontstaan.
49. Welke ziektebeelden zijn meestal de oorzaak van oedeem?
50. Wat is de reden dat een ulcus cruris over het algemeen zo slecht geneest
51. Welke redenen kunnen er zijn om bij een zorgvrager Ambulante Compressie Therapie toe te passen?
52. Welke crème of lotion mag onder een ACT-zwachtel op de huid worden gebruikt?
53. Wat is de reden dat er gebruik gemaakt wordt van korte rek zwachtels?
54. Wanneer zou je een lange rek zwachtel kunnen gebruiken?
55. Wat is het doel van het gebruik van synthetische watten onder de zwachtel?

Stomazorg

56. Welke soorten stoma's zijn er?
57. Hoeveel zorgvragers met een stoma zijn er in Nederland?
58. Welke voedingsaspecten zijn belangrijk bij stomazorg?
59. Welke complicaties kom je tegen in de stomazorg en wat zijn gangbare oplossingen.
60. Wat zijn de aandachtspunten bij klysmen via een stoma?
61. Wat zijn de belangrijkste psychosociale aspecten in de zorg voor een zorgvrager met een stoma.

Verdiepingsscholing medicatie

Vooraf aan de verdiepingsscholing medicatie kunt u zich voor bereiden met de onderstaande vragen gegeven bij de basisscholing medicatie en medicatieveiligheid.

1. Welke beroepskrachten zijn er betrokken bij het uitzetten en uitdelen van medicatie?
2. Welke taken en verantwoordelijkheden hebben zij?
3. Wat is eventueel de rol van mantelzorgers en vrijwilligers?
4. Wat zijn de specifieke taken en verantwoordelijkheden van de arts i.v.m. medicijnverstrekking?
5. Hieronder staan een aantal uitspraken. Geef aan welke het best bij jou past.
  - "Ik gebruik zo min mogelijk medicijnen, ik vind het allemaal chemische troep".
  - "Natuurlijk vind ik het vervelend om medicijnen te gebruiken, maar ja, soms is het wel nodig".
  - "Als de dokter me medicijnen voorschrijft, dan gebruik ik die gewoon".
6. Noem een voorbeeld van slimme reclame over medicijnen.
7. Zoek de betekenis van de volgende begrippen:
  - Oraal
  - Sublinguaal
  - Rectaal
  - Vaginaal
  - Transdermaal
  - Enteraal
  - Parenteraal
  - Per inhalatie
  - Dragee
  - Placebo
  - Resistentie
  - Cumulatie
8. Stel een cliënt heeft last van misselijkheid. De arts heeft een middel voorgeschreven hiertegen. Welke toedieningsvorm heeft je voorkeur en waarom?
9. Zoek uit tot welke groep geneesmiddelen Lasix® en haloperidol behoort?
10. Beschrijf "de regel van 5" bij medicatieverstrekking en waarom is deze zo belangrijk?
11. Je komt op hetzelfde moment bij een cliënt mevrouw S. als de voedingsassistent. Mevrouw S. moet om 12 uur haar medicijnen innemen. Dit medicijn heb je bij je. De voedingsassistent brengt de warme maaltijd voor mevrouw. Het medicijn moet echter 1 uur voor de maaltijd worden ingenomen. Hoe los je dit probleem op? Motiveer je antwoord.
12. Wanneer je meneer H. zijn medicijn, een capsule amoxicilline, overhandigt, zegt hij: *"O nee deze pillen krijg ik niet weg, ze zijn te groot. Gisteren dacht ik dat ik erin bleef. Kun je ze voor me open maken?"* Wat is je antwoord?
13. Je overhandigt mevrouw G. haar medicijnen. Terwijl ze de pillen in ontvangst neemt, zegt ze: *Wat raar, dit zijn heel andere pillen dan gisteren, hoe kan dat nu? Wat is jouw reactie en welke acties onderneem je?*
14. Je hebt zojuist meneer A. zijn medicijn gegeven. Bij het aftekenen op de medicatie-aftekenlijst ontdek je dat hij het verkeerde medicijn heeft ingenomen. Welke acties onderneem je?

15. Je bent bezig met het uitdelen van de medicijnen. Je gaat zo naar meneer V. Hij heeft een blaasontsteking en wordt met antibiotica behandeld. De kuur duurt nog 3 dagen, Als je bij hem komt zegt hij dat hij niet meer van plan is de medicijnen in te nemen, omdat volgens hem de klachten zijn verdwenen. Hoe ga je hiermee om?

16. Maak onderstaande opdracht over indeling en werking.

Indeling en werking

Medicijnen kun je op basis van hun werking in verschillende groepen indelen. Sedativa zijn bijvoorbeeld medicijnen die een kalmerende werking hebben. Een aantal veel voorkomende medicijnsgroepen worden hieronder genoemd. De omschrijving van deze groepen staat in een willekeurige volgorde na de medicijn- groepen vermeld. Zet de juiste omschrijving achter de desbetreffende medicijnsgroep.

Medicijnsgroepen

- Analgetica
- Anticoagulantia
- Antihistaminica
- Antihypertensiva
- Antibiotica
- Chemotherapeutica
- Diuretica
- Cytostatica
- Sedativa
- Spasmolitica
- Corticosteroïden
- Antipsychotica
- Antidepressiva
- Anti-epileptica
- Antiparkinsonmiddelen
- Anti-emetica

1. medicijnen die de verschijnselen van de ziekte van Parkinson remmen
2. medicijnen die spierkrampen opheffen
3. kalmerende middelen
4. medicijnen die de urineproductie doen toenemen
5. medicijnen tegen misselijkheid
6. medicijnen die de celgroei remmen
7. medicijnen tegen epileptische aanvallen
8. medicijnen die de stemming verbeteren
9. medicijnen die de groei van bacteriën belemmeren
10. antistollingsmiddelen
11. medicijnen tegen allergische ziekten
12. bloeddrukverlagende middelen
13. medicijnpijnstillende middelen
14. chemische medicijnen die pathogene micro-organismen en tumorcellen doden
15. medicijnen tegen psychosen
16. bijnierschors hormonen

Als je al medicijnen kent van bepaalde groepen, zet ze er vast bij. Je hoeft ze er niet bij te zoeken.

Inleidende vragen gericht op de verdieping

Wat is in het kader van medicijngebruik cumulatie?

Wat zegt de halfwaarde tijd?

Wat betekent therapeutische breedte?

Wat kent u als meest voorkomen bijwerking?

Aan welke medicijnen denkt als het gaat om ernstige bijwerkingen?

Mocht u “**leerzame fouten**” hebben meegemaakt of van gehoord via foutmeldingsprocedures, stuur de beschrijving op of neem ze mee.

Heeft u specifieke wensen of vragen voor de scholing mail ze gerust, kan ik kijken wat in te passen is.

Mail naar theo@goedzorgen.nl

Vaardigheidscarrousel

Aan de hand van uw eigen, uw organisatie of onze protocollen kunt u zich voor bereiden

Onze skillsruimte zal minimaal ingericht zijn voor de volgende handelingen:

Urologische vaardigheden

- Inbrengen verblijfskatheter man
- Inbrengen verblijfskatheter vrouw
- Inbrengen eenmalige katheter
- Verwisselen supra pubische katheter
- Blaasspoelen/katheteronderhoud

Injecteren

- Subcutaan injecteren met tweedelig systeem (loodrecht, 30° of 45°)
- Intramusculair injecteren
- Injecteren met de insulinepen

Inbrengen neus/maagsonde

- Inbrengen neus/maagsonde
- Verwisselen gastrostomiesonde
- Toedienen sondevoeding via de pomp (applix/infinity)
- Toedienen sondevoeding per bolus

Zwachteltechnieken

- ACT (korte rek)
- ACT (Coban)
- ACT Urgo K2

Zuurstof toediening

Tracheazorg en uitzuigen

Op de vierde scholingsdag meer handelingen oefenen? Laat ons dat dan tijdig weten

Tip: Maak een ringband (map) waarin u al de documenten en informatie horende bij dit scholingstraject bewaard. Knip actuele artikelen uit tijdschriften uit, of maak een kopie. Ook foldermaterialen of kopieën die in de les uitgedeeld worden kunt u zo overzichtelijk bewaren.